

Weer aculeatennieuws uit Zuid-Limburg (Hymenoptera: Apidae)

B.A. (V.) LEFEBER

LEFEBER, B. A. (V.), 1998. MORE NEWS ON ACULEATA FROM SOUTH-LIMBURG (HYMENOPTERA: APIDAE). – *ENT. BER., AMST.* 58 (12): 238-240.

Abstract: *Lasioglossum pallens* en *Colletes hederæ* are recorded for the first time in The Netherlands, and *Tetralonia macroglossa* and *Hylaeus styriacus* for the second time. Morphological differences between *C. hederæ*, *C. succinctus* and *C. halophilus* are described.

Brusselsestraat 38, 6211 PG Maastricht.

Inleiding

In het laatste decennium van deze eeuw konden van Zuid-Limburg al acht soorten aculeaten vermeld worden die voor de Nederlandse fauna nieuw waren. Vangsten in Malaise-vallen hadden daarin een belangrijk aandeel, maar ook handvangsten droegen hun steentje bij (Lefeb, 1993, 1995, 1997; Smit, 1997). Aan die serie worden er hier weer twee toegevoegd.

Lasioglossum pallens (Brullé)

Deze Centraal-Europese groefbij was de eerste verrassing van 1997. Op 2 april werden twee mannetjes van deze soort gevangen in de ENCI-groeve te Maastricht (FS83, Amersfoort-coördinaten 175-314), vliegend tussen het dorre gras. Op 25 april werd nog een mannetje aangetroffen in de Malaise-val in de groeve 't Rooth bij Bemelen (FS93, Amersfoort-coördinaten 182-316).

De mannetjes zijn duidelijk herkenbaar aan het vijfde sterniet, waarvan de achterrand cirkelvormig uitgesneden is en voorzien van een karakteristieke waaivormige beharing. Diverse voorjaarsbloeiërs worden door deze soort bezocht.

Lasioglossum pallens was al door J. Petit aangetroffen te Bassenge, niet ver over de grens in België (FS82, Amersfoort-coördinaten 171-307) (Petit, 1997). Volgens Ebmer in

Westrich (1989) is de soort West-Palaeartic, van Marokko tot Iran en noordelijk daarvan. In Duitsland komt zij voor tot 52° NB, een breedtegraad die dwars door Nederland loopt. Deze auteur meldt alleen vondsten in april en mei en altijd onder 500 m. Hij merkt verder op dat de levenscyclus van deze soort sterk lijkt op die van *Andrena*-soorten. Dat betekent onder andere dat ook de mannetjes overwinteren, zodat men ze in het voorjaar al kan aantreffen, waarmee ze in het oude *Halictus*, nu gesplitst in *Halictus* en *Lasioglossum*, de enige uitzondering vormen.

Colletes hederæ Schmidt & Westrich

Deze soort is pas in 1993 uit Zuid-Duitsland beschreven. Tot die tijd werd zij aangezien voor, of verward met, een van de nauw verwante soorten *Colletes halophilus* Verhoeff of *C. succinctus* (Linnaeus). Morfologische verschillen tussen deze drie soorten zijn minimaal en betreffen voornamelijk de bestippling van het tweede tergiet, de lengte van de antenneleden en de kleur van de achterlijfsbanden (tabel 1). Inmiddels is de soort uit Kroatië, Italië en Frankrijk en van de Kanaaleilanden gemeld en bleek zij ook aanwezig te zijn bij Bassenge in België (Petit, 1996).

Na de vondst van deze soort in België heeft de auteur najaar 1997 extra aandacht besteed aan de bloeiende klimop ...en niet zonder resultaat: op 18 oktober 1997 verscheen een

Tabel 1. Verschillen tussen *Colletes halophilus*, *C. hederæ* en *C. succinctus* (gebaseerd op materiaal in collecties van V. Lefeber en J. Petit en volgens Schmidt & Westrich (1993).

	<i>halophilus</i>	<i>hederæ</i>	<i>succinctus</i>
Bloembezoek	vooral <i>Aster tripolium</i> L.	alleen <i>Hedera helix</i> L. (Schmidt & Westrich, 1993)	heide: <i>Calluna</i> , soms <i>Erica</i>
Lengte (mm)			
♂	11-12	8,5-12,7	11 (zeer constant)
♀	12-14	11,5-14,5	12 (zeer constant)
Galea	mat en gerimpeld	mat en gerimpeld	glad en glanzend
Stippels tergiet 2			
♂	even breed als tussenruimte en dieper	kleiner dan tussen- ruimte en vlakker	als <i>hederæ</i>
♀	fijner	grover	als <i>halophilus</i>
Derde vlaglid ♂	iets korter dan vierde	even lang als vierde	even lang als vierde
Achterlijfsbandjes van verse ♀♀	vuilwit	gelig bruin (?)	vuilwit
Vliegtijd			
♂	21 juli-5 oktober	4-23 september	6 juli-9 september
♀	15 augustus-20 oktober*	7 september-27 oktober**	23 juli-23 september

*) in de collecties van Lefeber, Petit & Verhoeff
**) in de collecties van Lefeber en Petit en volgens Schmidt & Westrich (1993)

wijffe in de Beyarttuin (FS83, Amersfoort-coördinaten 175-317). Dat is hemelsbreed 10 km van de plek waar de soort in België gevonden werd. Het wijffe liet zich vangen tussen duim en wijsvinger en bleek een vrij vers uitgekomen exemplaar te zijn.

Tetralonia macroglossa (Illiger)

Het mannetje dat op 6 augustus 1996 in de ENCI-groeve gevangen werd (Lefeber, 1997) bleek niet een zo maar toevallige immigrant te zijn. Het werd op 31 augustus 1997 gevolgd door een wijffe in een Malaise-val op enige afstand van de plek in 1996. Ook deze zuidelijke soort blijkt hier dus echt aanwezig te zijn. Aan de *Malva*-soorten in de omgeving werd extra aandacht besteed, maar er werden geen vliegende exemplaren van *T. macroglossa* aangetroffen.

Hylaeus styriacus Förster

Dit zeer kleine maskerbijtje (4 mm) werd al enkele malen aangetroffen op het Belgische

deel van de St.-Pietersberg. Koster (1986) was de eerste die deze soort meldde voor Nederland; hij vond een door P. M. F. Verhoeff bij Roermond in juli 1947 verzameld wijffe tussen een serie van *Hylaeus brevicornis* Nylander in de collectie van het Nationaal Natuurhistorisch Museum in Leiden. De melding van *H. styriacus* door Lefeber (1974) bleek foutief en betrof *H. brevicornis*. Toch is *H. styriacus* op onze St.-Pietersberg aanwezig, want J. de Rond trof twee wijffjes aan in het materiaal uit een Malaise-val op het ENCI-terrein van 30 juli en 5 augustus 1988. Deze zijn door mij indertijd over het hoofd gezien.

Literatuur

KOSTER, A., 1986 Het genus *Hylaeus* in Nederland (Hymenoptera, Colletidae). – *Zoologische Bijdragen* 36: 1-120
LEFEBER, V., 1974 Interessante vangsten van Hymenoptera-Aculeata in 1972. – *Entomologische Berichten, Amsterdam* 34: 74-78.
LEFEBER, V., 1979. Onze zijdebijtjes en hun parasieten. – *Natuurhistorisch Maandblad* 68: 189-199.
LEFEBER, V., 1993. Nieuwe en zeldzame Aculeaten bij Maastricht (Hymenoptera: Apidae, Vespidae, Formi-

- cidae). – *Entomologische Berichten, Amsterdam* 53: 134-135.
- LEFEBER, V., 1995. Drie aanwinsten voor de Nederlandse Aculeaten-fauna (Hymenoptera: Apidae, Formicidae). – *Entomologische Berichten, Amsterdam* 55: 135.
- LEFEBER, V., 1997. *Tetralonia macroglossa*, nieuw voor de Benelux (Hymenoptera: Apidae: Anthophorinae). – *Entomologische Berichten, Amsterdam* 57: 146.
- PETIT, J., 1975 Hyménoptères aculeates intéressantes pour la faune de la Belgique et des régions limitrophes, 3. – *Lambillionea* 75: 5-10.
- PETIT, J., 1996. Sur *Colletes hederæ* Schmidt & Westrich 1993, abeille solitaire, nouvelle pour la faune belge (Hymenoptera, Apoidea). – *Lambillionea* 96: 55-58.
- PETIT, J., 1997. *Lasioglossum pallens* (Brullé 1802), abeille solitaire, nouvelle pour la faune belge (Hymenoptera, Apoidea). – *Lambillionea* 97: 49-52.
- SCHMIDT, K. & P. WESTRICH, 1993. *Colletes hederæ* n. sp., eine bisher unerkannte, auf Efeu (*Hedera*) spezialisierte Bienenart (Hymenoptera: Apoidea) – *Entomologische Zeitschrift* 103: 89-93.
- SMIT, J., 1997. *Andrena viridescens* nieuw voor de Nederlandse fauna (Hymenoptera: Apidae, Andreninae). – *Entomologische Berichten, Amsterdam* 57: 200.
- WESTRICH, P., 1989. Die Wildbienen Baden Württembergs. Spez. Teil (II): 437-972. Ulmer, Stuttgart.
- Geaccepteerd 12.viii.1998.